

KPC

Kodeks postępowania cywilnego

z wprowadzeniem

34. wydanie

TWOJE PRAWO

C·H·BECK

KODEKS POSTĘPOWANIA
CYWILNEGO

Polecamy nasze publikacje z zakresu prawa cywilnego:

POLSKIE USTAWY

Zbiór Przepisów

KC, KPC, KRO, KSCU, wyd. 16

Edycja Sądowa

Zdzisław Krzemiński

WNOSZENIE APELACJI CYWILNEJ, wyd. 5

Prawo Sądowe

Kazimierz Korzan

POSTĘPOWANIE NIEPROCESOWE, wyd. 2

Studia Prawnicze

Kazimierz Piasecki

POSTĘPOWANIE SPORNE ROZPOZNAWCZE, wyd. 1

Studia Prawnicze

Kamila Mischczuk

POLNISCHES ZIVILVERFAHRENSGESETZBUCH

Edward Gniewek

KODEKS CYWILNY. KOMENTARZ. Tom I–II, wyd. 2

Komentarze Becka

A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO. KOMENTARZ.

Tom I, wyd. 2, Tom II

Komentarze Becka

Kodeks postępowania cywilnego

wraz z indeksem rzeczowym

TWOJE PRAWO
C. H. BECK

Kodeks postępowania cywilnego

34. wydanie

Stan prawny: 14 grudnia 2010 r.

UWAGA!

Treść artykułów, które uległy zmianie od czasu poprzedniego wydania publikacji – została pogrubiona.

Redakcja: Aneta Flisek

© Wydawnictwo C. H. Beck 2011

Informacje wydawcy: Tytuły artykułów umieszczone w nawiasach kwadratowych pochodzą od redakcji. Są one, tak jak i przypisy, chronione prawem autorskim.

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: Perfect, Warszawa

ISBN 978-83-255-2282-7

Spis treści

Wprowadzenie	VII
1. Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296)	1
2. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz.U. Nr 172, poz. 1804)	505
3. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 22 grudnia 2004 r. (Dz.U. 2005, Nr 13, poz. 98) . .	509
Indeks rzeczowy	511

Wprowadzenie

Postępowanie cywilne, regulowane ustawą z dnia 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) wszedł w życie z dniem 1.1.1965 r. jednocześnie z ustawami: z dnia 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93) oraz z dnia 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59).

Od momentu wejścia w życie Kodeks postępowania cywilnego był już 155 razy nowelizowany (licząc nowelizacje, które weszły w życie i które są objęte niniejszym wydaniem; jest to zatem najczęściej nowelizowana polska ustawa, co nie sprzyja ani jej spójności ani też znajomości aktualnej jej treści).

Dla ustalenia zakresu stosowania Kodeksu postępowania cywilnego decydujące znaczenia ma określenie pojęcia sprawy cywilnej. Pojęcie to KPC definiuje w art. 1 jako sprawy ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz inne sprawy, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych. Powyższa ustawa oraz definicja spraw cywilnych zdeterminowała krąg spraw, które z woli ustawodawcy poddane zostały reżimowi prawa procesowego.

Jak łatwo zauważyć ustawodawca definiując pojęcie „sprawy cywilnej” przyjął kryteria mieszane tj. materialne i formalne. Do spraw cywilnych zaliczył bowiem sprawy, które ze swojej istoty należą do spraw cywilnych, jako normowane przepisami prawa cywilnego (sprawy: z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy) – kryterium materialne. Z kolei stosując kryterium formalne, definicją „spraw cywilnych” ustawodawca objął sprawy, które nie są sprawami cywilnymi ze swojej istoty (natury), a jedynie z woli ustawodawcy zostały poddane właściwości sądów powszechnych. Do spraw tych ustawodawca zaliczył sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz „inne sprawy” do których z mocy ustaw szczególnych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Do owych innych spraw należą z mocy:

- 1) art. 6 § 5, 83 § 1, 92 § 4 i 102 § 3 ustawy z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158),

- 2) art. 40 ust. 3f ustawy z 25.7.1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993),
- 3) art. 63 ust. 2 ustawy z 19.4.1991 r. o izbach aptekarskich (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 136, poz. 856),
- 4) art. 36 ust. 3 ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291),
- 5) art. 33 fc ust. 4 i 5 ustawy z 19.12.2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw, rynku chmielu, rynku tytoniu oraz rynku suszu paszowego (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 11, poz. 70),
- 6) art. 184 ust. 6, art. 194 ust. 2 i art. 195 ust. 4 ustawy z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.),
- 7) art. 7 ustawy z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.),
- 8) art. 37 ust. 2 i 3 ustawy z 14.12.1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 474 ze zm.),
- 9) art. 46 ust. 2 ustawy z 30.4.2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404 ze zm.),
- 10) art. 45 ust. 5, art. 60 ust. 4 i art. 84 ustawy z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.),
- 11) art. 106 ust. 2 ustawy z 29.11.2000 r. Prawo atomowe (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 42, poz. 16, poz. 94 ze zm.),
- 12) art. 14 ust. 9 ustawy z 13.10.2003 r. o transporcie kolejowym (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94 ze zm.),
- 13) art. 83 ust. 2 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.),
- 14) art. 7 ust. 3 ustawy z 18.10.2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz.U. Nr 208, poz. 1537),
- 15) art. 93 ust. 3 ustawy z 24.8.2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. Nr 170, poz. 1218 ze zm.),
- 16) art. 3 ust. 3, 9 i art. 75 ust. 3 ustawy z 29.8.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.),
- 17) art. 6 ust. 1 i art. 18 ust. 2 ustawy z 21.7.2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. Nr 157, poz. 1119 ze zm.),

- 18) art. 108 ust. 6 ustawy z 4.2.1994 r. o prawie autorskim prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.),
- 19) art. 30 ust. 3 ustawy z 10.4.1997 r. – Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625),
- 20) art. 16 ust. 4 ustawy z 7.4.2006 r., o informowaniu prawników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji (Dz.U. Nr 79, poz. 550 ze zm.),
- 21) art. 40 § 2, art. 62, art. 71 § 1 i art. 110g § 6 ustawy z 17.6.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.),
- 22) art. 98 ust. 3 ustawy z 4.2.1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm.),
- 23) art. 42 ust. 6, art. 58 ust. 2 i art. 64 ust. 2 ustawy z 8.7.2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.),
- 24) art. 8 ust. 1 ustawy z 7.7.2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1415 ze zm.),
- 25) art. 8 ust. 1 ustawy z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.),
- 26) art. 146 ust. 4 ustawy z 27.7.2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.),
- 27) art. 40 ust. 2 i art. 44 ust. 5 ustawy z 29.7.2005 r. o sporcie kwalifikowanym (Dz.U. Nr 155, poz. 1298 ze zm.),
- 28) art. 15 ust. 7 ustawy z 15.4.2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 78, poz. 684 ze zm.),
- 29) art. 20 ust. 4, art. 52 ust. 4, art. 54, 57 i 113 ust. 3 ustawy z 4.3.2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz.U. Nr 62, poz. 551 ze zm.),
- 30) art. 3 ustawy z 17.12.2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia spraw przed wszczęciem takiego postępowania (Dz.U. Nr 10, poz. 67 ze zm.),
- 31) art. 57 ust. 2 ustawy z 29.8.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.),

- 32) art. 58 ustawy z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531 ze zm.),
- 33) art. 110 ust. 5 i art. 206 ust. 3 ustawy z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 171, poz. 1800 ze zm.),
- 34) art. 90 ust. 2 ustawy z 28.8.1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 159, poz. 1667 ze zm.),
- 35) art. 69 ust. 2 ustawy z 27.7.2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (tekst jedn. Dz.U. z 2004. Nr 144, poz. 1529 ze zm.),
- 36) art. 31 ust. 2 ustawy z 19.3.2004 r. – Prawo celne (Dz.U. Nr 68, poz. 622 ze zm.),
- 37) art. 142 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.),
- 38) art. 40 ust. 7, art. 54 ust. 4, art. 67 ust. 3, art. 68 ust. 3 i art. 74 ust. 2 ustawy z 23.1.2004 r. – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz.U. Nr 25, poz. 219 ze zm.),
- 39) art. 32 ust. 4 ustawy z 18.2.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.),
- 40) art. 31 ust. 4 ustawy z 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.),
- 41) art. 69 ustawy z 23.7.2003 r. o ochronie zabytków i ochronie nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.),
- 42) art. 60 ust. 1 ustawy z 16.7.1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i rad sejmików województw (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547 ze zm.),
- 43) art. 294 ust. 2 ustawy z 30.6.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.),
- 44) art. 22 ust. 4 ustawy z 11.4.2003 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób powstających w związku ze służbą wojskową (Dz.U. Nr 83, poz. 760 ze zm.),

- 45) art. 30 ust. 2, art. 35, art. 37, 40 ust. 4, art. 58 ust. 1 i art. 59 ustawy z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.),
- 46) art. 12 ust. 4 ustawy z 30.10.2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz.U. Nr 199, poz. 1674 ze zm.),
- 47) art. 46 ust. 3 i art. 63 ust. 2 ustawy z 21.12.1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 187, poz. 1567 ze zm.),
- 48) art. 106 § 5, art. 296 § 2 i art. 300 ustawy z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 153, poz. 1270 ze zm.),
- 49) art. 62 i 97 ust. 1 ustawy z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. Nr 72, poz. 665 ze zm.),
- 50) art. 9 § 1, art. 20, art. 25 § 3 i art. 59 § 2 ustawy z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.),
- 51) art. 99, 291, 339, 344 § 3, art. 345 § 5, art. 349 i 354 ustawy z 18.9.2001 r. – Kodeks morski (Dz.U. Nr 138, poz. 1545 ze zm.),
- 52) art. 13 ust. 6 o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr 100, poz. 1082 ze zm.),
- 53) art. 8 ustawy z 6.7.2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz.U. Nr 100, poz. 1080 ze zm.),
- 54) art. 22 i 39a ust. 6 ustawy z 27.6.1997 r. o partiach politycznych (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 ze zm.),
- 55) art. 18 ust. 1 ustawy z 23.5.1999 r. o związkach zawodowych (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.),
- 56) art. 57 ust. 2 ustawy z 15.12.2000 r. o samorządach zawodowych, architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz.U. Nr 5, poz. 42 ze zm.),
- 57) art. 37 ust. 6 ustawy z 15.12.2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz.U. Nr 4, poz. 25 ze zm.),
- 58) art. 16 ust. 1 i art. 19 ustawy z 24.6.1994 r. o własności lokali (tekst jedn. Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.),
- 59) art. 75 ust. 1 i art. 87f ust. 4 ustawy z 27.9.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544 ze zm.),

- 60) art. 11b ust. 6 ustawy z 21.1.1999 r. o sejmowej komisji śledczej (Dz.U. Nr 35, poz. 321 ze zm.),
- 61) art. 90 ustawy z 25.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.),
- 62) art. 20 ustawy z 1.8.1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102 poz. 643 ze zm.),
- 63) art. 25 § 1, art. 26 i 196 § 2 ustawy z 6.6.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.),
- 64) art. 70, 89, 292 § 1, art. 543 § 2 i art. 558 ustawy z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.),
- 65) art. 29 i 44 ustawy z 6.12.1996 r. o zestawie rejestrowym i rejestrze zestawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 ze zm.),
- 66) art. 23 ust. 1 ustawy z 3.2.1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 18, poz. 82 ze zm.),
- 67) art. 13 ust. 1 ustawy z 23.5.1991 r. o organizacjach prawodawców (Dz.U. Nr 55, poz. 235 ze zm.),
- 68) art. 55 ust. 2 ustawy z 19.4.1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz.U. Nr 41, poz. 178 ze zm.),
- 69) art. 2 ust. 2 ustawy z 21.8.1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz.U. Nr 44, poz. 255 ze zm.),
- 70) art. 13 ust. 4 ustawy z 30.5.1989 r. o izbach gospodarczych (Dz.U. Nr 35, poz. 195 ze zm.),
- 71) art. 6 ust. 6 i 7 ustawy z 24.5.1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne (Dz.U. Nr 32, poz. 172 ze zm.),
- 72) art. 58 ust. 2 ustawy z 17.5.1989 r. o izbach lekarskich (Dz.U. Nr 30, poz. 158 ze zm.),
- 73) art. 9 ustawy z 7.4.1989 r. o związkach zawodowych rolników indywidualnych (Dz.U. Nr 20, poz. 106 ze zm.),
- 74) art. 28 ust. 2 ustawy z 10.7.1985 r. o przedsiębiorstwach mieszanych (Dz.U. Nr 32, poz. 142 ze zm.),
- 75) art. 1 ust. 3 ustawy z 18.4.1985 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 20, poz. 85 ze zm.),

- 76) art. 20 ust. 1 ustawy z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.),
- 77) art. 12 ust. 3 ustawy z 16.12.1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób powstających w związku ze służbą w Policji (Dz.U. Nr 53, poz. 345 ze zm.),
- 78) art. 7 ust. 2 ustawy z 18.7.1950 r. o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia (Dz.U. Nr 36, poz. 332 ze zm.),
- 79) art. 4 ust. 1 dekretu z 6.6.1945 r. o mocy obowiązującej orzeczeń sądowych, wydanych w okresie okupacji niemieckiej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 25, poz. 151 ze zm.).

1. Uwagi ogólne o źródłach prawa procesowego i o Kodeksie postępowania cywilnego

Kodeks postępowania cywilnego jest podstawowym źródłem prawa procesowego cywilnego. Do tzw. innych źródeł prawa procesowego cywilnego należy zaliczyć w pierwszym rzędzie Konstytucję RP, która w art. 8 ust. 1 stanowi, że jest ona najważniejszym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a w ust. 2 – że przepisy Konstytucji RP stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej.

Do innych ważniejszych aktów prawnych, które stanowią źródła prawa procesowego cywilnego należy zaliczyć:

- 1) ustawę z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.),
- 2) regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.2.2007 r., Dz.U. Nr 38, poz. 249),
- 3) przepisy art. 242–256 ustawy z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.),
- 4) liczne rozporządzenia wykonawcze Rady Ministrów i Ministra Sprawiedliwości wydane na podstawie uprawnień (delegacji) ustawowych (np. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17.6.1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę w postępowaniu cywilnych, Dz.U. Nr 62, poz. 697 ze zm.).

Podstawową formą rozpoznawania spraw cywilnych jest proces (art. 13 § 1). Zgodnie zaś z art. 13 § 2 KPC przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym Kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Kodeks postępowania cywilnego w Księdze pierwszej zatytułowanej „Proces” obok trybu ogólnego, właściwego dla większości spraw cywilnych, przewiduje również dla niektórych kategorii spraw odrębne postępowanie procesowe (np. w sprawach gospodarczych, małżeńskich, w sprawach o naruszenie posiadania i innych).

W Księdze drugiej zatytułowanej „Postępowanie nieprocesowe”, Kodeks zawiera przepisy regulujące tryb postępowania nieprocesowego.

Do tego trybu, zgodnie z Kodeksem należą sprawy: 1) z zakresu prawa osobowego, 2) z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli, 3) z zakresu prawa rzeczowego, 4) z zakresu prawa spadkowego, 5) z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi przedsiębiorstw, 6) depozytowe, 7) postępowanie rejestrowe.

Tryb postępowania nieprocesowego przewidują również liczne ustawy szczególne, np. ustawa z 29.9.1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 161, poz. 1688 ze zm.).

Zaznaczyć należy, że proces i postępowanie nieprocesowe stanowią dwa podstawowe tryby postępowania rozpoznawczego, jakie obowiązują w sprawach cywilnych toczących się przed sądami powszechnymi.

Kodeks postępowania cywilnego w art. 1154–1217 normuje także postępowanie przed sądami polubownymi, które należą do postępowań pozasadowych.

Ponadto KPC zawiera jeszcze przepisy o postępowaniu zabezpieczającym oraz o postępowaniu egzekucyjnym.

2. Podstawowe zmiany KPC

Pierwsza istotna zmiana KPC nastąpiła na mocy ustawy z 18.4.1985 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 20, poz. 86) i dotyczyła ona m.in. spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, a także zawierała przepisy uzupeł-

niające w związku z przekazaniem sądom powszechnym do rozpoznawania spraw przez ustawę o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego.

Wprowadzenie przez prawo cywilne materialne podziału na obrót profesjonalny (bez względu na charakter podmiotu) oraz obrót powszechny wymusiła zlikwidowanie państwowego arbitrażu gospodarczego i powołanie w jego miejsce sądów gospodarczych respektujących gwarancje procesowe. Uzupełniono zatem KPC nowelą z 24.5.1989 r. m.in. o postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych.

W tym momencie po raz pierwszy w Polsce powojennej objęto unormowaniem Kodeksu postępowania cywilnego wszystkie postępowania w sprawach cywilnych, jakie toczą się przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym.

Wreszcie rewolucyjną wręcz zmianę przyniosła ustawa z 1.3.1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe, Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189). Ustawa ta bowiem m.in. reaktywowała, obowiązujący w Polsce do 1950 roku system trójinstancyjny oraz środki odwoławcze w postaci apelacji i skargi kasacyjnej. Niestety system trójinstancyjny został zmieniony nowelizacją zawartą w ustawie z 22.12.2004 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), w której powrócono do systemu dwuinstancyjnego, a skarga kasacyjna stała się nadzwyczajnym środkiem odwoławczym. Kolejna istotna zmiana nastąpiła na mocy ustawy z 24.5.2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554). Do zasadniczych zmian KPC zaliczyć należy ustawę z 2.7.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych spraw. Ustawą tą zmieniano ok. 200 artykułów. Zasygnalizowania wymaga także zmiana KPC dokonana ustawą z 28.7.2005 r. (Dz.U. Nr 172, poz. 1438), którą m.in. wprowadzono do Kodeksu instytucję mediacji. Nie sposób wyliczać wszystkich drobniejszych zmian KPC.

Podkreślenia wymaga jednak, że Kodeks postępowania cywilnego, który reguluje tak szerokie obszary prawa, jest najobszerniejszą ustawą obowiązującą w Polsce.

3. Uwagi do wydania 34

W kolejnym 34. wydaniu Kodeksu postępowania cywilnego zostały uwzględnione zmiany dokonane przez ustawodawcę po publikacji poprzedniego wydania.

Zmiany te zawarte są w ustawach: 1) z dnia 24.9.2010r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 197, poz. 1307) oraz 2) z dnia 5.8.2010r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 182, poz. 1228).

W ustawie z dnia 24.9.2010r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 197, poz. 1307) zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego dotyczą uzyskania przez Rzecznika Praw Dziecka uprawnień w zakresie wnoszenia skargi kasacyjnej oraz skarg o stwierdzenie nieważności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Co do skargi kasacyjnej – zmiany uległy przepisy:

- 1) art. 398¹ KPC – poprzez przyznanie Rzecznikowi Praw Dziecka uprawnienia do wnoszenia skargi kasacyjnej na równi z Prokuratorem Generalnym i Rzecznikiem Praw Obywatelskich;
- 2) art. 398³ KPC – ograniczył prawo Rzecznika Praw Dziecka do wnoszenia skarg kasacyjnych do wypadków, gdy doszło przy wydaniu orzeczenia do naruszenia praw dziecka;
- 3) art. 398⁵ § 2 KPC – poprzez określenie Rzecznikowi Praw Dziecka takiego samego terminu do wnoszenia skarg kasacyjnych, jak Prokuratorowi Generalnemu i Rzecznikowi Praw Dziecka – tj. sześć miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli strona zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem – od chwili doręczenia uzasadnienia stronie;
- 4) art. 398⁷ § 1 KPC – dodano, że również w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Rzecznika Praw Dziecka obydwie strony mogą wnieść odpowiedź na skargę kasacyjną;
- 5) 1) art. 398¹⁸ KPC – poprzez dodanie Rzecznika Praw Dziecka, jako podmiotu, który gdy wnieśnie skargę kasacyjną, to koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu.

Powyższe zmiany wchodzi w życie z dniem 9.11.2010 r.

Przedstawione powyżej zmiany wzmacniają kompetencje Rzecznika Praw Dziecka polegające na przyznaniu mu prawa do wnoszenia skarg kasacyjnych w razie naruszenia przez orzeczenie sądowe praw dziecka.

W praktyce Rzecznik Praw Dziecka zyskał uprawnienie do wnoszenia skarg kasacyjnych w sprawach o przysposobienie.

W ustawie z dnia 5.8.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 182, poz. 1128) zmianie uległy następujące przepisy:

- 1) art. 153 § 1 KPC – termin „tajemnica państwowa lub służbowa” zastąpiono pojęciem „informacje niejawne”;
- 2) art. 248 § 1 KPC – j.w.;
- 3) art. 259 pkt 2 KPC – pojęcie „tajemnica służbowa” zastąpiono pojęciem „informacja niejawna o klauzuli zastrzeżone i poufne”.

Informacjom niejawnym nadaje się klauzulę „poufne”, jeżeli ich ujawnienie powoduje szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej (art. 5 ust. 3 ustawy o ochronie informacji niejawnych). Natomiast klauzulę „zastrzeżone” nadaje się informacjom niejawnym, jeżeli nie nadano im wyższej klauzuli tajności, a ich nieuprawnione ujawnienie może szkodliwie wpłynąć na wykonywanie przez organy władzy publicznej lub inne jednostki organizacyjne zadań w zakresie obrony narodowej, polityki zagranicznej, bezpieczeństwa publicznego, przestrzegania praw i wolności obywateli, wymiaru sprawiedliwości albo interesów ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej (art. 5 ust. 4 cytowanej ustawy).

Prof. dr hab. Andrzej Zieliński

1. Kodeks postępowania cywilnego

z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296)

(sprost.: Dz.U. 1965, Nr 15, poz. 113; zm.: Dz.U. 1974, Nr 27, poz. 157, Nr 39, poz. 231; 1975, Nr 45, poz. 234; 1982, Nr 11, poz. 82, Nr 30, poz. 210; 1983, Nr 5, poz. 33; 1984, Nr 45, poz. 241 i 242; 1985, Nr 20, poz. 86; 1988, Nr 41, poz. 324; 1989, Nr 33, poz. 175; 1990, Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318, Nr 79, poz. 464; 1991, Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92, Nr 115, poz. 496; 1993, Nr 12, poz. 53; 1994, Nr 105, poz. 509; 1995, Nr 83, poz. 417; 1996, Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350, Nr 149, poz. 703; 1997, Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940, Nr 141, poz. 944; 1998, Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 757; 1999, Nr 52, poz. 532; 2000, Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191, Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322; 2001, Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368, Nr 138, poz. 1546; 2002, Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849, Nr 240, poz. 2058; 2003, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939, Nr 228, poz. 2255; 2004, Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356; 2005, Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 267, poz. 2258; 2006, Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656, Nr 235, poz. 1699; 2007, Nr 7, poz. 58, Nr 47, poz. 319, Nr 50, poz. 331, Nr 99, poz. 662, Nr 106, poz. 731, Nr 112, poz. 766 i 769, Nr 115, poz. 794, Nr 121, poz. 831, Nr 123, poz. 849, Nr 176, poz. 1243, Nr 181, poz. 1287, Nr 192, poz. 1378, Nr 247, poz. 1845; 2008, Nr 59, poz. 367, Nr 96, poz. 609 i 619, Nr 110, poz. 706, Nr 116, poz. 731, Nr 119, poz. 772, Nr 120, poz. 779, Nr 122, poz. 796, Nr 171, poz. 1056, Nr 220, poz. 1431, Nr 228, poz. 1507, Nr 231, poz. 1547, Nr 234, poz. 1571; 2009, Nr 26, poz. 156, Nr 69, poz. 592 i 593, Nr 131, poz. 1075, Nr 179, poz. 1395, Nr 216, poz. 1676; 2010, Nr 3, poz. 13, Nr 7, poz. 45, Nr 24, poz. 125, Nr 40, poz. 229, Nr 108, poz. 684, Nr 109, poz. 724, Nr 125, poz. 842, Nr 152, poz. 1018, Nr 155, poz. 1037, Nr 182, poz. 1228, Nr 197, poz. 1307)